

BRA START I LIVET

POLICY

STARKARE RÄTT TILL TECKENSPRÅK

BRA START I LIVET

Alla döva barn ska ha rätt till svenskt teckenspråk. Det innebär att varje barn oavsett bakgrund, typ av hörselnedsättning och livssituation ska få så goda förutsättningar som möjligt att tillägna sig svenskt teckenspråk. Döva barn är en heterogen grupp. Vi varken graderar eller fastställer barn utifrån vilken typ av hörselnedsättning de har eller hur andra definierar deras behov av rätt till teckenspråk. Vi delar inte barnen i olika grupper beroende på hörselnedsättning eller tekniska hjälpmedel utan välkomnar alla som en del av en språklig och kulturell minoritetsgrupp – döva som har rätt till teckenspråk.

Språk är en grundläggande rättighet för varje individ. Genom språket kan barn få en kommunikation med andra personer och på så sätt förmedla vad de tänker och känner. Dessutom får barn nya begrepp om omvärlden och bättre förståelse för olika situationer. Språk är också av central betydelse för gemenskap, självkänsla och kulturell identitet.

Teckenspråk är ett grundfundament för alla döva barn för att kunna optimera sina framtida möjligheter till att bli goda samhällsmedborgare och fullt delaktiga i samhället. För att uppnå detta krävs det möjligheter för barnen att få tillgång till svenskt teckenspråk och teckenspråkiga miljöer för att säkerställa att alla döva barn får en bra start i livet och likvärdiga förutsättningar att använda och utveckla svenskt teckenspråk genom hela livet.

Sverige har sedan 2008 förbundit sig att garantera döva barns rätt till teckenspråk genom att ratificera FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I artikel 24.3 står det att staten ska ta ansvar för att underlätta inläringen av teckenspråk och främja dövsamhällets språkliga identitet. I Språklagen som Sverige antog 2009 står det att det allmänna har ett särskilt ansvar att skydda och främja det svenska teckenspråket och att döva, hörselskadade och de som av andra skäl har behov av svenskt teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket (paragraf 9, 14 och 15). Barnkonventionen tar upp att alla barn som tillhör en språklig minoritet skall inte förvägras rätten att få tillgång till gemensamma gruppens kultur och språk (artikel 30).

DÄRFÖR KRÄVER SDR:

Alla döva barn ska garanteras svenskt teckenspråk!

Språklagen, FN:s konvention om personer med funktionsnedsättning och barnkonventionen betonar alla att döva barn ska ha rätt till svenskt teckenspråk. Det föreligger inget i texterna att svenskt teckenspråk ska ges som ett alternativ vid behov, utan det är alla döva barns rättighet att få.

Ungefär 95% av alla döva barn som föds har hörande föräldrar och de flesta behärskar inte teckenspråk när de får sitt döva barn. (Mitchell & Karchmer, 2004) Den naturliga överföringen av språk mellan förälder – barn finns därför inte på samma sätt. För samhället innebär detta att olika aktörer måste ta sitt ansvar för att säkerställa möjligheterna till att döva barn får svenskt teckenspråk.

Det betyder att en tidig insats där svenskt teckenspråk prioriteras är nödvändig. Dels för att ge barnet en reell möjlighet att redan från start utveckla ett språk som är fullt tillgängligt utifrån barnets förutsättningar och dels tidigt kunna stärka relationen mellan föräldrar och barn där samspelet utgår från att tillägna sig ett gemensamt språk.

Föräldrar och syskon till döva barn ska ha rätt att lära sig svenskt teckenspråk!

Alla döva barn behöver en familjesituation som erbjuder tillgänglighet och delaktighet. Därför är det viktigt att samhället går in med resurser för att erbjuda föräldrar och syskon att lära sig svenskt teckenspråk. En uppskattad funktion som har försvunnit var så kallade hemvägledare som kommunerna erbjöd till nyblivna föräldrar till döva barn för att berätta mer om svenskt teckenspråk och vad det innebär att ha ett dövt barn. Den informationen var, enligt många föräldrar, ett viktigt stöd i deras nyblivna föräldraskap. Vi vill se att den tjänsten återinförs.

TUFF-utbildningen (Teckenspråksutbildning för föräldrar) finansieras idag att vårdnadshavare har rätt till 240 timmars teckenspråksutbildning. Vi vill att timtaket ska slopas, så vårdnadshavare får möjligheter att utveckla sitt teckenspråk i takt med deras barn blir äldre och utvecklar sitt språkbruk.

Syskon till döva barn måste få möjlighet att lära sig svenskt teckenspråk för att möjliggöra kommunikation och samspel i familjen. Därför behövs resurser och garanterade möjligheter till modersmålsundervisning i kommunerna även för syskonen. Specialpedagogiska skolmyndigheten erbjuder teckenspråksundervisning till syskon till döva barn. Men syskon ingår inte i kriterierna för dem som har rätt till modersmålsundervisning i kommunerna. Det anser vi att de ska få.

Hörselhabiliteringen och sjukvården behöver mer och aktuell kunskap om svenskt teckenspråk!

Alla nyfödda barn i Sverige erbjuds hörselscreening. Vid upptäckt av hörselnedsättning hänvisas föräldrarna till hörselhabiliteringen som ska ha kunskap om döva barn. Hörselhabiliteringen ska fungera som stöd och vägledning till föräldrarna. Vi vill se en allsidig information och stödinsats från hörselhabiliteringen utifrån det döva barnets bästa. Med positiv uppmuntrande information om teckenspråk och dess fördelar banar det väg för uppluckrande av hörselnormen där språkutveckling ofta likställs med talspråkutveckling. Genom den allsidiga informationen får döva barn förutsättningar att utvecklas utifrån vad de är. Inte vad de saknar.

Forskning har vid flertal gånger visat att inläring av teckenspråk och talspråk ger likvärdig språkutveckling med liknande milstolpar som antal ord/teckenproduktion och kombinationer. (Simper-Allen, 2016) Dessutom har forskning visat att tidig inläring av flera språk främjar språkutvecklingen. (Jasinska, Langdon & Petitto, 2013)

Vi möter ofta en attityd från hörselhabiliteringen att teckenspråket kan man lära sig sen, om det inte går som det ska med hörsel- och talträningen eller som ett komplement. Vi hävdar tvärtom. Att lära sig teckenspråk från början är en grundförutsättning för döva barn. Vi vet att teckenspråket ger döva barn förbättrade möjligheter till delaktighet, medborgaransvar i samhället och en god livskvalitet i ett livslångt perspektiv. Teckenspråket är inte ett språk för vissa vid behov, utan teckenspråk är till nytta för alla.

Staten måste ta ansvar för att stimulera teckenspråkiga miljöer för döva barn!

För att utveckla ett språk krävs samspel och kommunikation mellan människor med det aktuella språket. Därför är tillgången till teckenspråkiga miljöer en avgörande del för barnens möjligheter att utveckla sitt svenska teckenspråk optimalt. Genom samspel med vuxna döva teckenspråkiga förebilder och andra teckenspråkiga barn får barnet en reell möjlighet att utveckla sitt teckenspråk, den sociala kompetensen, sin kulturella identitet och sin omvärldskunskap. Därmed stärks känslan av delaktighet då barnet befinner sig i en miljö där alla kan delta.

Samhället måste därför ta ansvar för att tillhandahålla teckenspråkiga förskolor, där döva barn har möjlighet att vara i en teckenspråkig miljö. Dessa förskolor har blivit betydligt färre de senaste 15 åren och ersätts av förskolor med blandade språkmiljöer för döva barn. (Lyxell, 2014)

Vi inser att de flesta kommuner och landsting kan ha svårt att själva erbjuda teckenspråkiga förskolor för en sån liten grupp. Därför är det viktigt med en nationell samordning vars insatser ska kunna säkerställa dessa barns möjligheter till en likvärdig barnomsorg med kompetent personal som möter barnen utifrån deras språkliga villkor. Kommun- och landstingsgränser ska inte hindra döva barns möjligheter till teckenspråkiga förskolor. Språklagen gäller alla aktörer, men huvudansvaret måste ligga på staten att se till att alla döva barn har tillgång till teckenspråkiga miljöer.

Dessa åtgärder ser vi som nödvändiga för att ge alla döva barn en likvärdig möjlighet till en bra start i livet.

Vi tror på alla människors lika och unika värde. Alla har rätt till delaktighet på lika villkor. Vår organisation erbjuder mötesplatser, sprider kunskap och driver på utvecklingen mot ett samhälle där teckenspråk har en självklar plats.

TECKENSPRÅK

- EN HÅLLBAR FRAMTID

www.sdr.org

sdr@sdr.org

Bildtelefon: sdr@ectalk.se

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling